

การตอบรับการตำหนิในภาษาไทย: การศึกษากลวิธีทางภาษาและข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจ

The Response to Blaming in Thai : A Study of Linguistic Strategies and Native Speakers' Motivational Concerns

สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์¹

Sittitam Ongwuttiwat¹

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษากลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการตอบรับการตำหนิและข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับการตำหนิ ผลการวิจัยพบว่าผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงในการตอบรับการตำหนิมากกว่ากลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา ส่วนข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในการใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับการตำหนิมี 2 ส่วน คือ 1.ข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยในส่วนที่เป็นวัตถุประสงค์ของการสนทนา และ 2.ข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยในส่วนที่เป็นบริบทของการสนทนา โดยการรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนาเป็นข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยส่วนใหญ่คำนึงถึงมากที่สุดในการใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับการตำหนิ พฤติกรรมทางภาษาดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม 3 ประการ ได้แก่

1. การมีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพา (an interdependent view of self) 2.ความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม (collectivism) และ 3.ความเป็นวัฒนธรรมบริบทสูง (High context culture)

คำสำคัญ : กลวิธีทางภาษา, การตอบรับการตำหนิในภาษาไทย, ข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจ, ภาษากับวัฒนธรรม, วัจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย

Abstract

This research article aims to study linguistic strategies that Thai people have adopted to respond to blaming, as well as to study native speakers' motivational concerns while performing the act. The results indicate that Thai speakers adopted mitigating strategies more frequently than bold-on record strategies. An analysis of native speaker' motivational concerns reveals that there are two types of motivational concerns, 1)motivational concerns relating to the purpose of the

¹ อาจารย์ประจำ, คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

¹ Lecturer, Faculty of Liberal Arts, Thammasat University

conversation 2) motivational concerns relating to the context of the conversation. It found that Thai speakers place a priority on keeping relationships with the interlocutor. This linguistics behavior might be motivated by three socio-cultural factors : 1. an interdependent view of self 2. Collectivism, and 3. High context culture

Keywords : linguistic strategy, the responding to blaming in Thai, native speaker' motivational concern, language and culture, Emancipatory Pragmatics

บทนำ

ในวัฒนธรรมไทย คนไทยมักไม่ตอบรับการตำหนิอย่างตรงไปตรงมาเพราะสังคมไทยเป็นสังคมที่หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า หลีกเลี่ยงการทำทนายโดยตรง และหลีกเลี่ยงการแสดงออกให้เห็นความโกรธ ความไม่พอใจ และความรำคาญ คนไทยมักแก้ไขความขัดแย้งด้วยการประนีประนอม ระวังอารมณ์และการมีใจสงบ (Klusner, 1981) สังเกตได้จากที่เรามีสำนวน “น้ำซุ่นไว้น้ำใสไว้นอก” ซึ่งแสดงให้เห็นว่า แม้เราจะรู้สึกไม่พึงพอใจ เราก็ไม่อาจแสดงออกมาให้ใครรู้ นอกจากนั้นคนไทยยังมีวิธีจัดการกับความขัดแย้งโดยวิธีประนีประนอมเพื่อไม่ให้กระทบจิตใจของผู้อื่น ดังในสำนวน “บัวไม่ให้ช้ำ น้ำไม่ให้ขุ่น” เป็นต้น

อย่างไรก็ตามแม้ว่าคนไทยจะเห็นว่าการตอบรับการตำหนิอย่างตรงไปตรงมาเป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยงดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น แต่การตอบรับการตำหนิเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจว่าเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่คนไทยต้องตอบรับการตำหนิคู่สนทนา คนไทยจะเลือกใช้กลวิธีทางภาษาอย่างไรในการปฏิสัมพันธ์

จากการทบทวนวรรณกรรมพบงานวิจัยที่ศึกษาการตำหนิและการตอบรับการตำหนิของผู้พูดภาษาไทยมีจำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ งานวิจัยเรื่อง “การใช้ภาษาเพื่อแสดงการตำหนิของคนไทย” ของ นุชนารถ เพ็งสุริยา (2548) งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษากลวิธีการตำหนิของผู้พูดภาษาไทยโดยใช้แนวคิดเรื่อง “หน้า” (face) ของบราวน์

และเลวินสัน (Brown and Levinson, 1987) และงานวิจัยเรื่อง “การตอบการตำหนิในบทภาพยนตร์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ” ของ วีรนาถ เตชะวิบูลย์วงศ์ (2555) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเปรียบเทียบการตอบรับการตำหนิของผู้พูดภาษาไทยและภาษาอังกฤษจากบทภาพยนตร์ตามแนวสนทนาวิเคราะห์ และยังไม่พบว่ามีงานวิจัยใดที่ศึกษาการตอบรับการตำหนิในภาษาไทยจากมุมมองวัจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics)¹ ดังนั้นในบทความวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาการตอบรับการตำหนิโดยมุ่งพิจารณาที่มุมมองเจ้าของภาษาและปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมตามแนวทางที่วัจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อยเสนอไว้ โดยมีคำถามการวิจัยว่า ผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาอย่างไรในการตอบรับการตำหนิ และเมื่ออยู่ในสถานการณ์การตอบรับการตำหนิ ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยใดบ้างในการตอบรับการตำหนิ

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษากลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบรับการตำหนิในภาษาไทยและข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจนี้เป็นไปตามแนวทางที่เรียกว่า “Emancipatory Pragmatics” หรือ “วัจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย”

¹ ผู้วิจัยเรียก “Emancipatory Pragmatics” ว่า “วัจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย” ตาม ญัฐพร พานโพธิ์ทอง (2555)

แนวคิดวิจารณ์ปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics) เป็นแนวคิดที่คิดขึ้นโดย Hanks, Ide, and Katagiri (2009) และเกิดมาจากความร่วมมือของนักวิชาการหลากหลายแขนงสาขาทั้งนักภาษาศาสตร์ นักมานุษยวิทยา นักสังคมวิทยา ตลอดจนนักวิทยาศาสตร์ปริชาณที่มีความมุ่งมั่นและยึดอุดมการณ์เดียวกัน คือ การวิเคราะห์ภาษาโดยไม่ละเลยสามัญสำนึก (common sense) ของเจ้าของภาษาในสังคมวัฒนธรรมนั้นๆ

นอกจากนี้นักภาษาศาสตร์ในกลุ่มที่สนใจแนวคิดวิจารณ์ปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics) ยังได้รับแรงบันดาลใจมาจากแนวคิดของนักมานุษยวิทยาที่แสดงให้เห็นว่าภาษากับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออกและพยายามชักชวนให้นักภาษาศาสตร์ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการวิเคราะห์การสื่อสารตามวิถีปฏิบัติทางสังคม (sociocultural practice) ของแต่ละชุมชนภาษาจากมุมมองเจ้าของวัฒนธรรม โดยสังคมที่น่าจับตามองในการศึกษาดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง ได้แก่ สังคมหรือชุมชนภาษาที่ไม่ได้อยู่ในซีกโลกตะวันตก รวมไปถึงสังคมชนเผ่าต่างๆ เป็นต้น

แนวคิดดังกล่าวพยายามเสนอและตั้งคำถามว่า ทฤษฎีทางวิจารณ์ปฏิบัติศาสตร์ที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย (Established framework) สามารถอธิบายการปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคมที่มีโครงสร้างและระบบวิธีคิดแตกต่างจากสังคมตะวันตก ซึ่งเป็นสังคมของเจ้าของทฤษฎีได้อย่างเหมาะสมหรือไม่อย่างไร และการพรรณนาปรากฏการณ์ทางภาษาต่างๆ ที่เกิดขึ้นควรพิจารณาจากมุมมองเจ้าของภาษาหรือปัจจัยทางวัฒนธรรมในสังคมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนให้มีการสร้างกรอบการวิเคราะห์วิธีการปฏิสัมพันธ์ที่กลั่นกรองมาจากความคิดหรือค่านิยมของสังคมนั้นๆ เอง

ในบทความวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะได้ศึกษาการตอบรับการตำหนิในภาษาไทยตามแนววิจารณ์ปฏิบัติ

ศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics) โดยมุ่งพิจารณาปรากฏการณ์ทางภาษาดังกล่าวจากมุมมองเจ้าของภาษาและปัจจัยในสังคมวัฒนธรรมตามแนวทางที่วิจารณ์ปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics) เสนอไว้

ขอบเขตของการวิจัย

1. นิยามของการตอบรับการตำหนิ

การตอบรับการตำหนิ ในบทความวิจัยนี้หมายถึง การที่ผู้พูดตอบรับการที่ผู้ฟังบอกให้ผู้พูดรู้ว่าการกระทำของผู้พูดเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรือไม่น่าสนใจในความคิดหรือทัศนคติของผู้ฟัง

2. ขอบเขตของข้อมูล

เนื่องจากบทความวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาการตอบรับการตำหนิใน 2 ประเด็น คือ 1. เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการตอบรับการตำหนิ และ 2. เพื่อศึกษาข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงในการใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับการตำหนิ ดังนั้นวิธีการเก็บข้อมูลและขอบเขตของข้อมูลจึงแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) ส่วนที่เป็นกลวิธีทางภาษาผู้พูดภาษาไทยใช้ในการตอบรับการตำหนิ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามหรือที่เรียกว่า Discourse Completion Test (DCT)² เป็นเครื่องมือในการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จำนวน 100 คน ทั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งสถานการณ์การตอบรับการตำหนิในแบบสอบถามออกเป็น 3 สถานการณ์ ได้แก่

1. สถานการณ์ที่ผ่านตอบรับการตำหนิเพื่อนของ

² ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเช่นเดียวกับชาญวิทย์ เยาวฤทธา (2554) แต่ดัดแปลงให้เข้ากับกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบรับการตำหนิ และผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามเนื่องจากชาญวิทย์ เยาวฤทธา (2554) กล่าวว่า "การใช้แบบสอบถามทำให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนวิธีหนึ่ง"

ท่านที่ท่านนำเสนองานหน้าชั้นเรียนไม่ถูกใจ
2. สถานการณ์ที่ท่านตอบรับการตำหนิเพื่อนของ
ท่านที่ท่านทำอาหารไม่ถูกใจ และ 3.สถานการณ์ที่
ท่านตอบรับการตำหนิเพื่อนของท่านที่ท่านทำงาน
ฝีมือไม่ถูกใจ

ตัวอย่างแบบสอบถาม

สถานการณ์ที่ท่านตอบรับการตำหนิเพื่อน
ของท่านที่ท่านนำเสนองานหน้าชั้นเรียนไม่ถูกใจ
หากเพื่อนของท่านตำหนิท่านที่ท่านนำเสนองาน
หน้าชั้นเรียนได้ไม่ถูกใจ ท่านจะอย่างไร

☐ ตอบรับการตำหนิ โดยพูดว่า.....

☐ ไม่ตอบรับการตำหนิ เพราะ

☐ ตอบรับการตำหนิ โดยใช้วิธีอื่น คือ

2) ส่วนที่เป็นข้อคำถามที่เป็นเหตุจูงใจหรือ
ปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงในการใช้กลวิธีทาง
ภาษาในการตอบรับการตำหนิ

ในส่วนนี้ ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลทั้งจากการใช้
แบบสอบถามเพื่อต้องการทราบข้อคำถามที่เป็นเหตุ
จูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงในการใช้
กลวิธีทางภาษาในการตอบรับการตำหนิจากกลุ่ม
ตัวอย่างนักศึกษาในระดับปริญญาตรีของ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จำนวน 100 คน (กลุ่ม
เดียวกับส่วนที่ 1) และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่ม
ตัวอย่างอีกจำนวนทั้งสิ้น 30 คน

ตัวอย่างแบบสอบถามข้อคำถามที่เป็นเหตุ
จูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงในการใช้
กลวิธีทางภาษาในการตอบรับการตำหนิ

ในขณะที่ท่านกล่าวตอบรับการตำหนิใน
สถานการณ์ต่าง ๆ ท่านคำนึงถึงปัจจัยใดบ้าง
(สามารถตอบได้มากกว่า 1 ปัจจัย

.....
.....
.....
.....

วิธีดำเนินการวิจัย

ในส่วนวิธีดำเนินการวิจัยสามารถแบ่งได้เป็น
ขั้นตอนดังนี้

1. สรรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการสำรวจเอกสารและงานวิจัยที่
เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยเลือกใช้แนวทาง Emancipatory
Pragmatics หรือวัจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย
ในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษา
ที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการตอบรับการตำหนิกับข้อ
คำถามที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทย
คำนึงถึง และจากการทบทวนวรรณกรรมยังไม่พบ
ว่ามีงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธี
ทางภาษาดังกล่าวกับข้อคำถามที่เป็นเหตุจูงใจหรือ
ปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึง

2. เลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่าง
ผู้บอกภาษาจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาในระดับ
ปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จำนวน
100 คน

3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในส่วนของการศึกษากลวิธีทางภาษาที่ผู้พูด
ภาษาไทยใช้ในการตอบรับการตำหนิ ผู้วิจัยเก็บ
ข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามหรือที่เรียกว่า Discourse
Completion Test (DCT) เป็นเครื่องมือ ขณะที่ใน
การศึกษาข้อคำถามที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูด
ภาษาไทยคำนึงถึงในการใช้กลวิธีทางภาษาในการ
ตอบรับการตำหนิ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลทั้งจากการใช้
แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก

4. เก็บข้อมูลจากเครื่องมือที่สร้างขึ้น

5. คัดเลือกข้อมูลที่ได้

6. วิเคราะห์ข้อมูล

ในส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจำแนกการ
วิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1. วิเคราะห์
กลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการตอบรับ
การตำหนิ โดยในการวิจัยนี้ผู้วิจัยจะได้ศึกษาเฉพาะ
ในส่วนที่เป็นกลวิธีทางภาษาเท่านั้น ไม่รวมถึงการ

ศึกษาคำตอบของกลุ่มตัวอย่างที่เลือกตอบในช่องคำตอบ “ไม่ตอบรับการตำหนิ” และ “ตอบรับการตำหนิโดยใช้วิธีอื่น” และ 2.วิเคราะห์ข้อคำถามที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในการใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับการตำหนิ

7. เรียบเรียงผลการวิจัย

8. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย

ในหัวข้อผลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะแบ่งการนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1. กลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการตอบรับการตำหนิ และ 2. ข้อคำถามที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในการใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับการตำหนิ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. กลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการตอบรับการตำหนิ

จากการศึกษาข้อมูลคำตอบของกลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยพบว่ากลวิธีทางภาษาที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ในการตอบรับการตำหนิสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1.1 กลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา

1.2 กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง

1.1 กลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา

กลวิธีทางแบบตรงไปตรงมา ในที่นี้ หมายถึง กลวิธีการใช้ถ้อยคำที่ผู้พูดตอบรับการตำหนิผู้ฟังอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีการตกแต่งถ้อยคำ หรือใช้ถ้อยคำที่ไม่สามารถตีความเป็นเจตนาอื่นได้

กลวิธีตรงที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ในการตอบรับการแสดงความไม่พอใจสามารถเรียงลำดับกลวิธีที่ปรากฏค่าความถี่จากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

1.1.1 การตำหนิกลับ

การตำหนิกลับ หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำตอบรับการตำหนิอย่างตรงไปตรงมาโดยใช้ถ้อยคำแสดงการตำหนิกลับไปยังผู้ฟัง มักปรากฏคำที่แสดงความไม่พอใจในถ้อยคำ

- แกมกันก็ฟรีเซ็นท์ห่วยแตกเหมือนกันแหละวะ (1)

- ว่าแต่ชั้น แกก็ทำออกหน้าเกลียดเหมือนกันแหละ (2)

จากตัวอย่างที่ (1)-(2) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการตอบรับการตำหนิอย่างตรงไปตรงมาโดยการตำหนิกลับ ซึ่งปรากฏคำกริยาแสดงความไม่พอใจ “ห่วยแตก” และ “น่าเกลียด” ในตัวอย่างที่ (1) และ (2) ตามลำดับ

การที่ผู้พูดเลือกใช้กลวิธีการตำหนิกลับซึ่งเป็นกลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมาในการตอบรับการตำหนิแสดงให้เห็นว่าผู้พูดให้ความสำคัญกับการสื่อสารแบบตรงไปตรงมามากกว่าการสื่อสารแบบรักษาความสัมพันธ์

1.1.2 การแสดงการสั่ง

การแสดงการสั่ง หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำตอบรับการตำหนิอย่างตรงไปตรงมาโดยการสั่งให้ผู้ฟังยุติหรือเลิกการกล่าวตำหนิ มักปรากฏคำกริยาแสดงการให้หยุดหรือยุติ เช่น “หยุด” “เลิก” เป็นต้น

- เลิกตำหนิเลยแก (3)

- หยุดติเตียนะ แกมาลองทำบ้างมะ (4)

จากตัวอย่างที่ (3)-(4) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการตอบรับการตำหนิอย่างตรงไป

³ การวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบรับการตำหนิของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามที่เป็น “ถ้อยคำ” มาวิเคราะห์ เริ่มจากการนำคำตอบมาจำแนกเป็นถ้อยคำ โดยพิจารณาจาก 1. การเว้นวรรคของผู้ตอบแบบสอบถามแทนจังหวะหยุดระหว่างถ้อยคำ และ 2. เนื้อความที่สมบูรณ์ของแต่ละถ้อยคำ และเมื่อผู้วิจัยแบ่งคำตอบที่ได้เป็นถ้อยคำแล้วจึงนำถ้อยคำดังกล่าวมาวิเคราะห์ว่าเป็นกลวิธีทางภาษาแบบใด โดยพิจารณาทั้งรูปภาษาและเนื้อความของถ้อยคำนั้น และอาศัยแนวคิดด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์เป็นเกณฑ์

ตรงมาโดยการแสดงการสั่ง ซึ่งปรากฏคำกริยา “เล็ก” และ “หยุด” ในตัวอย่างที่ (3) และ (4) ตามลำดับ

การที่ผู้พูดเลือกใช้กลวิธีการแสดงการสั่งซึ่งเป็นกลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมาในการตอบรับการตำหนิแสดงให้เห็นว่าผู้พูดให้ความสำคัญกับการสื่อสารแบบตรงไปตรงมามากกว่าการสื่อสารแบบรักษาความสัมพันธ์

1.2 กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง

กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงในที่นี้ หมายถึง กลวิธีการใช้ถ้อยคำที่ผู้พูดไม่ได้แสดงการตอบรับการตำหนิผู้ฟังอย่างตรงไปตรงมา แต่ใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงของการตอบรับการตำหนิหรือใช้ถ้อยคำที่ต้องอาศัยการตีความ

กลวิธีแบบลดน้ำหนักความรุนแรงที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ในการตอบรับการตำหนิสามารถเรียงลำดับกลวิธีที่ปรากฏค่าความถี่จากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

1.2.1 การให้เหตุผล

การให้เหตุผล หมายถึง การที่ผู้พูดใช้กลวิธีการตอบรับการตำหนิแบบลดน้ำหนักความรุนแรงโดยการใช้ถ้อยคำแสดงเหตุผลว่าเพราะเหตุใด ผู้พูดจึงทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ทำให้ผู้ฟังตำหนิ มักปรากฏคำเชื่อม “เพราะ” ในถ้อยคำ

- เพราะมันเป็นหัวข้อที่ฉันไม่ถนัดจะแกขอโทษด้วย (5)

- ที่มันเป็นแบบนี้เพราะเป็นการทำอาหารครั้งแรกจริงๆ (6)

จากตัวอย่างที่ (5)-(6) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการตอบรับการตำหนิแบบลดน้ำหนักความรุนแรงโดยการให้เหตุผลซึ่งปรากฏคำเชื่อม “เพราะ” ทั้งในตัวอย่างที่ (5) และ (6)

การที่ผู้พูดเลือกใช้กลวิธีการให้เหตุผลซึ่งเป็นกลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงในการตอบรับการตำหนิแสดงให้เห็นว่าผู้พูดให้ความสำคัญกับการสื่อสารแบบรักษาความสัมพันธ์

มากกว่าการสื่อสารแบบตรงไปตรงมา

1.2.2 การแสดงการขอโทษ

การแสดงการขอโทษ หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำเพื่อยอมรับผิดจากกระทำที่ทำให้ผู้ฟังตำหนิ ถ้อยคำที่ใช้กลวิธีนี้จะปรากฏคำกริยา “โทษ” หรือ “ขอโทษ” และในบางกรณีอาจมีคำขยาย “จริง” เพื่อเพิ่มความหนักแน่นของการแสดงการขอโทษ

- โโทษด้วยแก ชันมันประหม่าเลยรายงานออกมาไม่ดีวะ (7)

- ขอโทษจริง ๆนะที่ฉันทำออกมาไม่เป็นสับปะรดอย่างนี้ (8)

จากตัวอย่างที่ (7)-(8) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการแสดงการขอโทษ โดยใช้คำกริยา “โทษ” และ “ขอโทษ” ร่วมกับคำขยาย “จริง” เพื่อเพิ่มความหนักแน่นของการขอโทษในตัวอย่างที่ (9) และ (10) ตามลำดับ

การที่ผู้พูดเลือกใช้กลวิธีการแสดงการขอโทษซึ่งเป็นกลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงในการตอบรับการตำหนิแสดงให้เห็นว่าผู้พูดให้ความสำคัญกับการสื่อสารแบบรักษาความสัมพันธ์มากกว่าการสื่อสารแบบตรงไปตรงมา

1.2.3 การใช้ถ้อยคำแสดงความไม่ได้ตั้งใจ

การใช้ถ้อยคำแสดงความไม่ได้ตั้งใจ หมายถึง การที่ผู้พูดใช้กลวิธีการตอบรับการตำหนิแบบลดน้ำหนักความรุนแรงโดยการใช้ถ้อยคำว่าไม่ได้ตั้งใจจะทำให้ผู้ฟังตำหนิ แต่มีเหตุผลบางประการที่ต้องทำให้เกิดการกระทำนั้น มักปรากฏคำกริยา “ไม่ได้ตั้งใจ” “ไม่ได้เจตนา” และคำเชื่อม “แต่” ในถ้อยคำ

- ชันไม่ได้เจตนาจะเว้ย แต่เผลอใส่แป้งมากไปหน่อย (9)

- ไม่ได้ตั้งใจนะ แต่มันตื่นเต้นเลยพูดผิดพูดถูกแบบนี้ (10)

จากตัวอย่างที่ (9)-(10) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการตอบรับการตำหนิแบบลดน้ำหนักความรุนแรงโดยการใช้ถ้อยคำแสดงว่าไม่ได้ตั้งใจ ซึ่งมีคำกริยา “ไม่ได้เจตนา” และ “ไม่ได้ตั้งใจ”

และคำเชื่อม “แต่” ในตัวอย่างที่ (9) และ (10) ตามลำดับ

การที่ผู้พูดเลือกใช้ถ้อยคำแสดงความไม่ได้ตั้งใจซึ่งเป็นกลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงในการตอบรับการตำหนิแสดงให้เห็นว่าผู้พูดให้ความสำคัญกับการสื่อสารแบบรักษาความสัมพันธ์มากกว่าการสื่อสารแบบตรงไปตรงมา

1.2.4 การขอความเห็นใจ

การขอความเห็นใจ หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำขอความเห็นใจจากผู้ฟังที่ผู้พูดทำให้ผู้ฟังตำหนิ

- เห็นใจเค้าเถอะแก เค้ามันเป็นคนพูดไม่ค่อยเก่ง (11)

- เห็นใจเถอะเพื่อน ก็คนมันเพิ่งเคยทำเด็กเป็นครั้งแรก (12)

จากตัวอย่างที่ (11)-(12) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการขอความเห็นใจจากผู้ฟังที่ผู้พูดทำให้ผู้ฟังตำหนิ

การที่ผู้พูดเลือกใช้กลวิธีการขอความเห็นใจซึ่งเป็นกลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงในการตอบรับการตำหนิแสดงให้เห็นว่าผู้พูดให้ความสำคัญกับการสื่อสารแบบรักษาความสัมพันธ์มากกว่าการสื่อสารแบบตรงไปตรงมา

1.2.5 การขอคำแนะนำ

การขอคำแนะนำ หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำเพื่อลดน้ำหนักของการตอบรับการตำหนิโดยการขอคำแนะนำบางอย่างจากผู้ฟัง

- ชั้นประหม่าจริง ๆ ออกเสียงก็ไม่ชัด แกช่วยแนะนำชั้นหน่อยนะ (13)

- ชั้นไม่ถนัดทำขนมแบบนี้ แกช่วยสอนชั้นหน่อยดิอะ (14)

จากตัวอย่างที่ (13)-(14) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้ถ้อยคำเพื่อลดน้ำหนักของการตอบรับการตำหนิโดยการขอคำแนะนำบางอย่างจากผู้ฟัง

การที่ผู้พูดเลือกใช้กลวิธีการขอคำแนะนำซึ่งเป็นกลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงในการตอบรับการตำหนิแสดงให้เห็นว่าผู้พูดให้ความสำคัญกับการสื่อสารแบบรักษาความสัมพันธ์มากกว่าการสื่อสารแบบตรงไปตรงมา

1.2.6 การยอมรับการตำหนิ

การยอมรับการตำหนิ หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำเพื่อยอมรับว่าตนมีข้อไม่ดี ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมตามที่ผู้ฟังตำหนิ มักปรากฏคำกริยา “ยอมรับ” ในถ้อยคำ

- ชั้นยอมรับนะเว้ยว่าชั้นพูดไม่ดี ทั้งยังทำให้คนฟังไม่รู้เรื่อง (15)

- ข้ายอมรับนะว่าขนมมันไม่อร่อย เอาไว้อาบน้ำแกตัวอีกทีนะ (16)

จากตัวอย่างที่ (15)-(16) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้ถ้อยคำเพื่อยอมรับการตำหนิของผู้ฟังโดยปรากฏคำกริยา “ยอมรับ” ในถ้อยคำ

การที่ผู้พูดเลือกใช้กลวิธีการยอมรับการตำหนิซึ่งเป็นกลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงในการตอบรับการตำหนิแสดงให้เห็นว่าผู้พูดให้ความสำคัญกับการสื่อสารแบบรักษาความสัมพันธ์มากกว่าการสื่อสารแบบตรงไปตรงมา

จากที่กล่าวมาทั้งหมดสามารถแสดงอัตราส่วนความถี่ของกลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมาและกลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการตอบรับการตำหนิได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงความถี่กลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการตอบรับการตำหนิ

กลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา (ครั้ง/ร้อยละ)	กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง (ครั้ง/ร้อยละ)
1.การแสดงความไม่พอใจกลับ (35 ครั้ง / ร้อยละ 6.11) 2.การแสดงการสั่ง (12 ครั้ง / ร้อยละ 2.09)	1.การให้เหตุผล (118 ครั้ง / ร้อยละ 20.62) 2.การแสดงการขอโทษ (97 ครั้ง / ร้อยละ 16.95) 3.การใช้ถ้อยคำแสดงความไม่ได้ตั้งใจ (89 ครั้ง / ร้อยละ 15.55) 4.การขอความเห็นใจ (80 ครั้ง / ร้อยละ 13.98) 5. การขอคำแนะนำ (76 ครั้ง / ร้อยละ 13.28) 6.การยอมรับการตำหนิ (65 ครั้ง / 11.36)
47 ครั้ง / ร้อยละ 8.21	525 ครั้ง / ร้อยละ 91.78
572 ครั้ง/ ร้อยละ 100	

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเมื่อผู้พูดภาษาไทยอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องตอบรับการตำหนิคู่สนทนา ผู้พูดภาษาไทยจะเลือกใช้กลวิธีแบบลดน้ำหนักความรุนแรงมากกว่ากลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา ดังจะเห็นได้จากการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงในอัตราส่วนถึงร้อยละ 91.78 ขณะที่เลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมาในอัตราส่วนเพียงร้อยละ 8.21 ลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า หลีกเลี่ยงการท้าทายโดยตรง หลีกเลี่ยงการแสดงออกให้เห็นความโกรธ ความไม่พอใจ และความรำคาญ คนไทยมักแก้ไขความขัดแย้งด้วยการประนีประนอม ระงับอารมณ์และการมีใจสงบ (Klusner,1981)

2. ข้อคำนึงที่เป็นเหตุฉุกเฉินหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในการใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับการตำหนิ

ในส่วนนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลทั้งจากการใช้แบบสอบถามเพื่อต้องการทราบข้อคำนึงที่เป็นเหตุฉุกเฉินหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงในการใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับการตำหนิจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างอีกจำนวนทั้งสิ้น 30 คน

ผลการศึกษาพบว่าข้อคำนึงที่เป็นเหตุฉุกเฉินหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงในการใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับการตำหนิพบทั้งข้อคำนึงที่เป็นเหตุฉุกเฉินหรือปัจจัยในส่วนที่เป็นวัตถุประสงค์ของคู่สนทนาและข้อคำนึงที่เป็นเหตุฉุกเฉินหรือปัจจัยในส่วนที่เป็นบริบทของการสนทนา ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในการใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับการตำหนิ

1. ข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยในส่วนที่เป็นวัตถุประสงค์ของการสนทนา (ครั้ง/ร้อยละ)	2. ข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยในส่วนที่เป็นบริบทของการสนทนา	
	2.1 บริบทที่เกี่ยวข้องกับผู้พูดและ/หรือคู่สนทนา (ครั้ง/ร้อยละ)	2.2 บริบทที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การสนทนา (ครั้ง/ร้อยละ)
1) การรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนา (116 ครั้ง/ร้อยละ 13.50) 2) การทำให้คู่สนทนาเข้าใจอย่างตรงไปตรงมา (20 ครั้ง/ร้อยละ 2.32)	1) สถานภาพและ/หรือบทบาทของผู้พูดและคู่สนทนา (93 ครั้ง/ร้อยละ 10.82) 2) ความเกี่ยวข้องและ/หรือความสัมพันธ์ในอดีตระหว่างผู้พูดกับคู่สนทนา (84 ครั้ง/ร้อยละ 9.77) 3) ความอาวุโสของผู้พูดและคู่สนทนา (76 ครั้ง/ร้อยละ 8.84) 4) ความสนิทระหว่างผู้พูดและคู่สนทนา (68 ครั้ง/ร้อยละ 7.91) 5) ลักษณะนิสัยของคู่สนทนา (60 ครั้ง/ร้อยละ 6.98) 6) ท่าทีของคู่สนทนาในขณะที่สนทนา (57 ครั้ง/ร้อยละ 6.63)	1) การมีหรือไม่มีบุคคลที่สามในขณะที่สนทนา (80 ครั้ง/ ร้อยละ 9.31) 2) ลักษณะและ/หรือระดับความรุนแรงของเรื่อง (73 ครั้ง/ร้อยละ 8.49) 3) ลักษณะและ/หรือระดับความรุนแรงของถ้อยคำในผลัดการสนทนาก่อนหน้าของผู้พูดและ/หรือคู่สนทนา (51 ครั้ง/ ร้อยละ 5.93) 4) โอกาสและ/หรือบรรยากาศขณะที่ตอบรับการตำหนิ (49 ครั้ง/ร้อยละ 5.70) 5) ภาพรวมของสถานการณ์การสนทนา (32 ครั้ง/ร้อยละ 3.72)
136 ครั้ง/ ร้อยละ 15.83	438 ครั้ง/ร้อยละ 50.98	285 ครั้ง/ร้อยละ 33.17
	723 ครั้ง/ร้อยละ 84.15	
	859 ครั้ง/ร้อยละ 100.00	

จากตารางจะเห็นว่าข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในการใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับการตำหนิมีทั้งในส่วนที่เป็นวัตถุประสงค์ของการสนทนาและส่วนที่เป็นบริบทของการสนทนา โดยการรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนาเป็นปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงมากที่สุดถึงร้อยละ 13.50

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยเห็นว่าพฤติกรรมทางภาษาที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษา

แบบลดน้ำหนักความรุนแรงมากกว่ากลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมาและคำนึงถึงปัจจัยในการรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนาเป็นสำคัญในการตอบรับการตำหนิดังผลการวิจัยในหัวข้อข้างต้นมีความสัมพันธ์กับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม 3 ประการ ดังนี้

1. การมีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพา (an interdependent view of self)

Markus and Kitayama (1991) กล่าวว่าไว้ในแต่ละสังคมย่อมมีแนวคิดเรื่องตัวตน (self) แตกต่างกัน เช่น สังคมอเมริกันจะมีมุมมองตัวตนแบบอิสระ (an independent view of self) ส่วนสังคม

ญี่ปุ่นจะมีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพา (an interdependent view of self)

ทั้งนี้ Markus and Kitayama อธิบายว่าคนที่มุมมองตัวตนแบบอิสระจะมองว่าตนเองมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างและเป็นอิสระจากบุคคลอื่น ในขณะที่คนที่คนที่มุมมองตัวตนแบบพึ่งพาจะมองว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์ทางสังคม และตัวตนของเรากับบุคคลอื่นมีความเกี่ยวข้องกัน

Markus and Kitayama ชี้ให้เห็นว่าคนในสังคมที่มีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพาจะได้รับการปลูกฝังให้ประพฤติตนตามที่สังคมหรือกลุ่มกำหนดและคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่นเป็นสำคัญ ลักษณะดังกล่าวจึงส่งผลให้คนในสังคมที่มีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพามีความสุภาพอ่อนน้อม ไม่กระทำให้คู่สนทนามีความรู้สึกที่ไม่ดีโดยตรงไปตรงมาเพื่อรักษาความเป็นกลุ่มหรือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันไว้

ณัฐพร พานโพธิ์ทอง และศิริพร รักดีผาสุข (2557 : 5-6) ได้เสนอทัศนะไว้อย่างน่าสนใจว่า มุมมองตัวตนแบบพึ่งพาของคนไทยมีความสัมพันธ์กับแนวคิดพุทธศาสนาเรื่อง “ปฏิจสุมุปปาท”(หลักธรรมที่เน้นเรื่องความเกี่ยวเนื่องและเป็นเหตุปัจจัยกันและกัน) กล่าวคือ คู่สนทนาที่มีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพาย่อมจะปฏิสัมพันธ์ด้วยลักษณะถ้อยทีถ้อยอาศัยและพยายามหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า ความขัดแย้ง สอดคล้องกับที่ Klausner (1981) Bilmes (1992) Podhisita (1998) สนิท สมักรการ (2535) อคิน รพีพัฒน์ (2539) และฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ (2542) ได้อธิบายว่า คนไทยมักหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าในสังคม และปัจจัยประการสำคัญที่กำหนดการประพฤติปฏิบัติของคนไทยให้เป็นเช่นนั้น คือ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ทั้งนี้ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจะกำหนดให้คนหลีกเลี่ยงการแสดงอารมณ์รุนแรง หลบหลีกการเข้าไปผูกพัน และหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า

ดังนั้นการที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยพยายามที่จะเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงในการตอบรับการดำเนินจึง

สอดคล้องกับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมเรื่องการมีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพาเนื่องจากถ้าผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงกับผู้ฟังที่ก็ย่อมจะช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของสังคมดังกล่าว

2. ความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม (collectivism)

Hofstede (1984,1987) เสนอว่าสังคมที่ดำรงอยู่ในแต่ละวัฒนธรรมอาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 1. สังคมแบบอิงกลุ่ม(collectivism) หรือสังคมที่สมาชิกในสังคมต่างให้ความสำคัญกับการอยู่ร่วมกันเป็นพวกพ้องและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และ 2.สังคมแบบอิงบุคคล (individualism) หรือสังคมที่สมาชิกในสังคมมักให้ความสำคัญกับการอยู่อย่างเป็นปัจเจก และให้ความสำคัญการอยู่แบบตัวคนเดียวมากกว่าการรวมกลุ่มเป็นพวกพ้อง

ทั้งนี้ Hofstede และนักสังคมวิทยาและนักมานุษยวิทยาหลายท่าน เช่น Triandis (1995) Mulder (1996) Pongsapich (1998) Roongrengsuke and Chansuthus (1998: 171) Jandt(2010) ทิตยา สุวรรณะชญ และคณะ (2527) สุพัตรา สุภาพ (2529) และเมตตา วิวัฒนากุล (2549) จัดให้สังคมไทยมีลักษณะเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม กล่าวคือ คนที่อยู่ในสังคมที่มีลักษณะเช่นนี้จะให้ความสำคัญกับกลุ่มและต้องการการยอมรับจากกลุ่ม เนื่องจากเห็นว่าการอยู่ร่วมกันและการพึ่งพาอาศัยกันเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นการแสดงพฤติกรรมของคนในสังคมแบบอิงกลุ่มจึงมักจำคำนึงถึงความรู้สึกของคนอื่นเป็นสำคัญ

ดังนั้นการที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยพยายามเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับการดำเนินด้วยกลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงจึงสอดคล้องกับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมเรื่องความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่มเนื่องจากสังคมอิงกลุ่มเป็นสังคมที่ผู้พูดจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกัน เพราะฉะนั้นการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนัก

หนักความรุนแรงในการตอบรับการตำหนิจึงสามารถช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีให้สมาชิกภายในกลุ่ม

3. ความเป็นวัฒนธรรมบริบทสูง (High context culture)

Hall (1976,1981) เป็นผู้นำเสนอแนวคิดเรื่อง วัฒนธรรมบริบทสูง (High context culture) และวัฒนธรรมบริบทต่ำ (Low context culture) ทั้งนี้วัฒนธรรมบริบทต่ำ (Low context culture) เป็นวัฒนธรรมที่เชื่อว่าคำพูดเพียงอย่างเดียวสามารถตีความหมายการสื่อสารได้ทั้งหมด โดยไม่ต้องดูความหมายจากท่าทาง การแสดงออกและบริบทแวดล้อมต่าง ๆ ร่วมด้วย การพูดจาของคนในวัฒนธรรมนี้มักจะพูดตรงไปตรงมาและไม่ค่อยคำนึงถึงบริบทแวดล้อมเท่าใดนัก

ทั้งนี้นักวิชาการทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาหลายท่าน เช่น Hall (1976,1981) Mulder (1996) Pongsapich (1998) Roongrengsuke and Chansuthus (1998: 171) Sriussadaporn-Charoenngam and Jablin (1999) สุพัตรา สุภาพ (2528) พักตร์วิภา เอื้ออมรวิช (2547) จัดให้สังคมไทยเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมบริบทสูง (High context culture) กล่าวคือ ในการแสดงความไม่พอใจ คนไทยไม่ได้คำนึงถึงเฉพาะจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายในการปฏิสัมพันธ์เท่านั้น แต่ยังคำนึงถึงบริบทของการปฏิสัมพันธ์ด้วย และเชื่อว่าคำพูดเพียงอย่างเดียวนั้นไม่สามารถตีความหมายการสื่อสารได้ทั้งหมด ต้องดูความหมายจากท่าทาง การแสดงออกและบริบทแวดล้อมต่าง ๆ ร่วมกัน การพูดจาของคนในวัฒนธรรมนี้มักจะพูดอ้อมค้อม ไม่ตรงประเด็น และจะรักษาความสัมพันธ์โดยดูความเหมาะสมกับบริบท บุคคล กาลเทศะ และโอกาสในการสนทนา

จากการสอบถามโดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์พบว่าปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมเรื่องความเป็นวัฒนธรรมบริบทสูง (High context culture) อาจสามารถนำมาใช้อธิบายข้อคำนึงที่เป็น

เหตุจูงใจหรือปัจจัยในกลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยที่ระบุว่าปัจจัยในเรื่องบริบทของการตอบรับการตำหนิทั้งในบริบทที่เกี่ยวข้องกับผู้พูดและ/หรือคู่สนทนาหรือบริบทที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การสนทนาเป็นปัจจัยที่คำนึงถึงเมื่อต้องเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับการตำหนิ

สรุปผลการวิจัย

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษากลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการตอบรับการตำหนิและข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับการตำหนิ

ผลการวิจัยพบว่าผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงในการตอบรับการตำหนิมากกว่ากลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา

ส่วนข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในการใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับการตำหนิมี 2 ส่วน คือ 1.ข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยในส่วนที่เป็นวัตถุประสงค์ของการสนทนา และ 2.ข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยในส่วนที่เป็นบริบทของการสนทนา โดยการรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนาเป็นข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยส่วนใหญ่คำนึงถึงมากที่สุดในการใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับการตำหนิ

พฤติกรรมทางภาษาดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม 3 ประการ ได้แก่ 1. การมีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพา (an interdependent view of self) 2.ความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม (collectivism) และ 3.ความเป็นวัฒนธรรมบริบทสูง (High context culture)

แม้ว่างานวิจัยนี้จะมุ่งศึกษาเฉพาะกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบรับการตำหนิในภาษาไทย แต่จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบ

แบบสอบถามส่วนหนึ่งยังเลือกตอบแบบสอบถามในช่องคำตอบ “ไม่ตอบรับการตำหนิ” และ “ตอบรับการตำหนิโดยใช้วิธีอื่น” นอกเหนือจากการใช้กลวิธีทางภาษา และจากการสังเกตของผู้วิจัย ผู้วิจัยพบว่าข้อคำถามที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยในการตอบรับ

การตำหนิยังมีความสัมพันธ์กับการไม่ตอบรับการตำหนิรวมไปถึงการตอบรับการตำหนิโดยใช้วิธีอื่น ซึ่งหากได้มีการศึกษาต่อไปก็จะทำให้เข้าใจแง่มุมของการตอบรับการตำหนิในภาษาไทยในแงุ่มที่ละเอียดและกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ. (2542). ผู้ใหญ่-ผู้น้อย, ใน สุวรรณา สถาอานันท์ และ เนื่องน้อย บุญเนตร บรรณาธิการ. (ม.ป.ป.). คำ: *ร่องรอยความคิดความเชื่อไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาญวิทย์ เกวตรฐา. (2554). *วัฒนธรรม 3 ชนิดกับแนวคิดเรื่องยุคคุณในสังคมไทย*. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2542). พรรคพวก, ใน สุวรรณา สถาอานันท์ และ เนื่องน้อย บุญเนตร(บรรณาธิการ), คำ: *ร่องรอยความคิดความเชื่อไทย*, หน้า 180-191. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตยา สุวรรณะชฎ และคณะ. (2527). *สังคมและวัฒนธรรมไทย : ข้อสังเกตในการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2555). *เอกสารคำสอนรายวิชาการวิเคราะห์ภาษาไทยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์*. ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง และศิริพร รักดีผาสุข. (2557). ผู้พูดภาษาไทยปฏิสัมพันธ์อย่างไรในการสนทนาแบบเน้นภารกิจ : การศึกษาข้อมูล Mister O ตามแนว Emancipatory Pragmatics. *เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการภาษาและภาษาศาสตร์ ประจำปี 2557 ภาควิชาภาษาศาสตร์คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*.
- นุชนารถ เพ็งสุริยา. (2548). *การใช้ภาษาเพื่อแสดงการตำหนิของคนไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พัทตร์วิภา เอื้ออมรรณิข. *ปัจจัยที่มีผลต่อความเจียมในห้วงเรียนของนักศึกษาไทยในระดับอุดมศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เมตตา วิวัฒนานุกูล. (2549). *การสื่อสารต่างวัฒนธรรม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีรนาถ เตชะวิบูลย์วงศ์. (2555). *การตอบการตำหนิในบทภาพยนตร์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สนธิ สมักรการ. (2535). “ความขัดแย้ง ปมปัญหาและอนาคตของสังคมไทย : พิจารณาจากค่านิยมทางวัฒนธรรมเป็นสำคัญ” รายงานวิจัยสังคมและวัฒนธรรม: ข้อสังเกตและการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์.

- สุพิตร สุธาภ. (2529). *สังคมและวัฒนธรรมไทย: ค่านิยม ครอบครัว ศาสนาและประเพณี*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- อकिन รพีพัฒน์. (2539). *มองสังคมผ่านชีวิตในชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- Brown, P. and S. Levinson. (1987). *Politeness :Someuniversal in language usage*. London : Cambridge University Press.
- Bilmes, J. (1992). "Dividing The Rice: A Microanalysis of Mediator's Role in A Northern Thai Negotiation". *Language in society* 21: 569-602.
- Hall, S. (1976). *Visual culture : the reader*. London ; Thousand Oaks : SAGE Publications in association with the Open University.
- Hanks, Ide and Katagiri. (2009). Introduction Towards an emancipatory pragmatics. *Journal of Pragmatics* 41 : 1-9.
- Hofstede, G. (1984). *Culture's consequences : international differences in work-related Values*. Beverly Hills : Sage Pub.
- Hofstede, G. (1987). *Culture's consequences : international differences in work-related values*. Beverly Hills : Sage Pub.
- House, S and Kasper, G. (1981). Politeness marker in English and German. In: F, Coulmas, ed. *Conversational routine : Exploration in standardized communication situation and pre-pattered speech*, 157-185. The Hague : Mouton.
- Jandt, F. E., and P.B. Pederson. (1996). *Constructive conflict management: Asia – Pacific cases*. Thousand Oaks; CA: Sage Publications.
- Klauser, W, J. (1981). *Reflections on Thai Culture*. Bangkok : Suksit Siam.
- Markus, H. R., and Kitayama, S. (1991). Culture and the Self: Implications for Cognition, Emotion, and Motivation. *Psychological Review* 98. 2 : 224-253.
- Mulder, N. (1996). *Inside Thai society : An interpretations of everyday life*. Amsterdam: Pepin Press.
- Podhisita, C. (1998). Buddhism and Thai world view. In *Amara Ponsapich (eds), Traditionnal And Changing Thai World View, pp. 29-62*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Pongsapich, A (eds). (1998). *Traditional and changing Thai world view*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Roongrengsuke, S., and D. Chansuthus. (1998). Conflict management in Thailand. In K. Leung and D. Tjosvold (Eds.), *Conflict management in the Asia Pacific assumptions and approaches in diverse culture*, 167- 221. Singapore: Wiley.
- Sriussadaporn-Charoenngam and Jablin. (1999) . An Exploratory Study of Communication Competence in Thai Organizations *Journal. Journal of Business Communication* 36 4: 382–418.
- Triandis, H, C. (1995). *Individualism and collectivism*. Boulder : Westview Press.